

Ókontri

27

Steve-nek üzent a bíró, hogy ezen és ezen az estén végzés után ugorjon át hozzá egy kupaktanácsra. A kupaktanács szót nem üzente, azt az üzenethez, Patya András kisbíró tette hozzá bizalmaskodva. Nem volt ebben a kérésben semmi szokatlan, rendkívüli. A bíró, Gábor a rokona volt, máskor is hívta már, még disznótoros vacsorára is, tartotta a rokonságot. De ettől függetlenül is jó kapcsolatra törekedett vele. Fátylat borított a napszámügyre, és úgy tekintett rá, mint igazi nagygazdára, a falu elejére, akivel számolni kell.

Voltak nála, mikor benyitott az *első házba*, ahova a felesége irányította: a bíró apja, az ő nagybátyja, Józsi sógor, Pető István, Penyasko Elemér, Parizsa tanító és Lados esperes, a siroki pap, akihez Szajla tartozott. A pap kivételével valamennyien képviselőtestületi tagok és egyszersmind a bizalmasai is, akikkel, mint afféle belső körrel előzetesen meg szokta beszélni a döntésre váró ügyeket. Bor volt előttük, és látszott rajtuk, hogy előtte hevesen vitakoztak valamin.

– Adj’ isten – pillantott körbe. – Dicsértessék a Jézus Krisztus – köszönt a papnak külön is.

– Neked is, Stiff – fogadta mindenki nevében a házigazda. – Kerülj beljebb, ülj le – mutatott egy szabad székre.

Steve lekezelt mindenkivel, de nem ült le mindjárt.

– Nem vagyok én képviselő. Úgy látom, itt képviselőtestületi ülés van – mondta tréfásan.

– Annyi baj legyen, majd vezeti a jegyzőkönyvet – vette a lapot a tanító.

– Magyarul vagy angolul? – tréfálkozott tovább Steve.

– Angolul, hehehe – nevetett fel Penyasko –, hogy senki se, még a jegyző se tudja elolvasni.

– Mért? Nem tud angolul? – kérdezte Józsi sógor.

– A jegyző? – kérdezte a tanító. – Hogy tudna az?

Steve helyet foglalt.

Gábor poharat tolt eléje, és töltött neki.

– Hol is hagytuk abba? – fordult a többiek felé.

– Az iskolaföldnél, hogy ki helyesli, ki ellenzi – emlékeztette az apja.

– Igen. A tanító úr – magyarázta Gábor Steve-nek – azt szeretné, ha a falu földet meg vetőmagot bocsátana az iskola rendelkezésére, tanulmányi célra, hogy a gyerekek az új elveknek megfelelően vessenek, ültessenek, hogy gyakorolják a földművelést. Szóval – nézett körbe – akkor ne vigyem ezt holnap a testület elé? Ne adjunk földet az iskolának?

– Én továbbra is ellene vagyok – jelentette ki Penyasko.

– Én sem helyeslem – nyilatkozta a pap.

- Dettó – mondta Józsi sógor.
- Neked mi a véleményed, Stiff? – kérdezte a bíró. – Te hogy látod ezt? Kell ez, helyes ez?
- Én a magam részéről jó ötletnek tartom, ha földművelést is tanulnak a gyerekek az iskolában, gyakorlati földművelést. Arra is fel kell őket készíteni, hisz azt csinálják majd, ha felnőnek, az lesz a mesterségük, a kenyérkereső foglalkozásuk. Helyes, ha már ebben a korban elsajátítják, hogy kell a talajt előkészíteni, a magot a földbe tenni, növényt ápolni, és mik a teendők a betakarításig.
- Józsi sógor és Penyasko összenézett. Nem volt ín্যükre, amit Steve mondott. A homályos jelentésű *elsajátítják* szó pedig egyenesen irritálta őket. Ezt még a tanítótól sem hallották, pedig az sok értelmetlen szót használt. A kisajátítás szót ismerték, ezt nem.
- Jó ötlet?! – fortyant fel Józsi sógor. – Eredj már, Stiff! Nem kell a gyerekeknek a mi mesterségünket az iskolában tanulni. Tanulja az azt otthon, a határban, a szüleitől, mindenkitől, az egész falutól. Nem kell arra külön tanítani, külön földön.
- Honnan tudja, Józsi bátyám, hisz nincs gyereke? – kérdezte a tanító.
- Tudja azt az ember gyerek nélkül is.
- De Józsi sógor, az nem ugyanaz – vetette ellen Steve. – Az nem tanföld, nem tankert, ami csak erre van.
- Nem? Nem, és nem is kell, hogy az legyen. Tanuljon az apja földjén, ahol szem előtt van, ahol olyan irányítja, aki ért hozzá, nem a tanító úr, akinek tán még kapa se volt a kezében. Meg ott nem is ronthat el semmit, mert szorul, ha hibázik.
- Téved. Parasztember volt az apám, falun nőttem fel – jegyezte meg a tanító.
- Bocsanat, nem tudtam – mentegetőzött Józsi sógor.
- Tovább füstölgött.
- Tanföld? Tankert? Még mit nem! Erre pocskékolni a falu, az állam földjét. És ingyen, mert az iskola nem fizetne érte. Nem. De ha annyira akarja a tanító úr, ott van a nagy iskolaudvar. Ásassa fel a gyerekekkel azt, aztán vetesse, ültettesse be. Felőlem akár csemetekertet is csináltathat. Oktatgasson! De csak tanítási időben, mert utána várja őket otthon a dolog.
- Gábor széttárta a kezét, és a tanítóra nézett.
- Ha nem, hát nem. Csak megpendítettem, hogy hátha – mondta a tanító mentegetőzve.
- Jó, akkor ezt lezártuk. Evvel nem foglalkozunk holnap. Térjünk át a bérletekre! Mennyi is az a föld, ami árendába adható? – kérdezte Gábor, és keresgélni kezdett az előtte fekvő iratok egyikén.
- Huszonnyolc hold – sietett a segítségére az apja.
- Igen, stimmel. Itt van előttem az idei igénylők listája, meg a tavalyiaké is. De először nézzük, hogy mi kell nekünk magunknak!
- Papírt, ceruzát vett elő.
- Írom. Józsi sógor?
- Három hold, mint tavaly.
- Hol?
- Ugyanott.
- Elemér bátyám.

– Nekem most négy holdat írjal.
 Apja korú volt, tegezte a bírót.
 – Hol?
 – Hát, három ott, ahol tavaly, egy meg legyék Szárazréten. Úgy tudom, van ott egy hold ilyen rét.
 – István bátyám?
 – Nekem az idén nem kell. Azt is alig győzzük, ami van.
 – Esperes úr?
 – Négy hold, mint tavaly.
 – Hol?
 – Ugyanott.
 – Siroki Homokon?
 – Igen.
 – Tanító úr?
 – Nekem elég, ami jár. Nem bérelek.
 – Apa?
 – Öt hold.
 – Öt? Tavaly négyet kért. Hol is?
 – Kerbicében.
 – Pillanat.
 Utánanézett.
 – Ott csak négy van.
 – Akkor legyék az az egy Hosszúkon. Ott is van, nem?
 – Igen.
 – Stiff?
 – Nekem nem kell állami föld.
 – Tavaly se igényeltél. Mért?
 – A Stiff nem árendál, ő csak vesz – jegyezte meg Pető. – Megengedheti magának.
 – Nem erről van szó.
 – Hát, miről?
 – Nem akarom elvenni más elől.
 – Ki elől vennéd el?
 – Az elől, akinek jobban kell.
 – De hát nekünk már nem kell több.
 – Kell másnak.
 Gábor vállat vont. Számolt.
 – Ez eddig tizenhat hold. Marad még nyolc. Ebből három a Károlyi-félén, kettő Szagyiban, egy meg a Recski Határban. No, lássuk, hogy osszuk szét, kik adtak be igénylést. Dobruczki Pál két hold.
 – A Pali is? – csodálkozott Pető. – Az is bérelne? Hisz avval se nagyon bír, ami van neki, mióta meghalt a felesége.
 – Bír az – jegyezte meg a bíró apja. – Ha nem bírna, nem vett volna megint földet.
 – Földet vett? – kérdezte Penyasko. – Hol? Kitől?
 – Belső-Rácfalun, Füleki Andrástól – adta meg a felvilágosítást Józsi sógor.

Steve-nek, Belső-Rácfalut hallva, megdobbant a szíve. Ő is terjeszkedni akar ott. Akkor ezt elhappolták előle, gondolta, de nem szólt semmit.

– Akkor a Dobruczkinak írom a két holdat. A következő Meleg Imre. Ő három holdat akar. Mehet?

Nem volt ellenvetés.

Steve komoran pillantott maga elé.

– Valami baj van? – kérdezte Gábor.

– Á, nem – felelte. Pedig volt, nem Meleg Imrével kapcsolatban, akit nem kedvelt, hanem azzal, ami itt folyt. Kezdetől fogva nem tetszett neki, hogy ezek a többi képviselő háta mögött döntenek, hogy megcsúfolják a demokráciát. Igyekezett leplezni, de csak kiült az arcára.

– Jobbik Péter, egy hold – folytatta Gábor.

– Csak egy hold? – kapta fel a fejét Penyasko Elemér. – Mért kér ez a Péter ilyen keveset? – Ő tudja – felelte Pető.

– Simon Lajos, egy hold.

Mindkettőt jóváhagyták.

– Gyura János, egy hold, Csík Péter, egy hold – olvasta a két utolsó nevet és az igényelt mennyiséget Gábor.

– Én ezeknek nem adnék – jelentette ki.

– Mink se – nyilatkozta Józsi sógor, látván, hogy mindenki tagadólag ingatja a fejét.

– És mért, ha szabad kérdeznem? – érdeklődött Steve.

– Rossz gazdák, akik azt a keveset se művelik rendesen, ami van nekik – magyarázta Gábor. – A Gyura tavaly a tulajdon földjén nem kapálta meg a kukoricáját. A Csík meg parlagon hagyta, amit bérelt. Még szerencse, hogy kifizették a bérleti díjat, igaz, a Gyura csak többszöri felszólításra.

– Ez nem ok arra, hogy megtagadják tőlük a bérletet. Ezek állami földek, ők is adót fizetnek az államnak, tehát jár nekik a bérlet, függetlenül attól, hogy mit csinálnak a bérelt földön vagy a magukén.

– De igenis ok – szólalt meg Józsi sógor. – Ezek a földek a falura vannak bízva. A falu a pénz, ami befolyik utánuk, abból fedezzük a közkiadásokat, fizetjük a baktert, a kisbíró, az útjavítást, abból tarjuk fenn a tejszarnokot, a könyvtárat, a ménállományt és a többi. Ha nem fizet a bérlő, a falu bánja.

– De hisz most mondta Gábor, hogy az a kettő fizetett.

– Fizetett, de lehet, hogy az idén már nem fizetnek, még ha akarnak se, mert igen gyengén állnak.

– Bizony, Stiff – mondta Gábor –, meg kell gondolnunk, hogy kinek adunk földet bérbe. Nem lehet akárkinek.

– Úgy ám – erősítette meg Pető is –, akinél nincs jó kézben, vagy bizonytalan a fizetés, annak nem adunk.

– De joguk van a bérlőnek.

– Joguk az van – kapcsolódott be a pap is –, maguknak meg ahhoz van joguk, hogy eldöntsék, kit tartanak rá alkalmasnak. Nemcsak joguk ez, hanem egyenesen kötelességük.

– De nem dönthetik el előre. Ez nem a teljes képviselőtestület, csak egy szűk kör. A teljes testületnek kell a földbérletekről dönteni, úgy demokratikus.

A pap felvonta a szemöldökét, megütközés ült ki az arcokra, így Gáboréra is, de nyugalmat erőltetett magára.

– Természetesen nem. A teljes testület dönt majd. Az mondja ki a végső szót, mink itt csak előkészítjük a döntéseket.

A mellette ülő Penyasko nem tudott uralkodni magán, elvörösödött, és ki akarta kérni magának ezt a kioktatást.

– Öcsém – kezdte, miután nagyot fűjt, de Gábor titkon oldalba bökte, mire elhallgatott.

– Akkor mi lesz a maradék két holdval? – kérdezte Steve.

– Hát mi legyen? – pillantott körbe Gábor.

– Elosztjuk magunk közt – javasolta Pető.

– Az se igazságos.

– Jövőhagyja a testület – védekezett Gábor.

– Akkor se.

– Akkor mit csináljunk? Mit javasolsz?

– Adjuk ki olyanoknak, akiknek egyáltalán nincs földjük.

– Hogy mondtad, kiknek? – kérdezte Józsi sógor, mintha nem hallotta volna jól. Steve megismételte.

Csend lett.

A konyhából behallatszott, hogy Gábor valamelyik gyereke be akar jönni az *első házba*, de a felesége ráparancsol, hogy ne, nem szabad.

Gábor törte meg a csendet.

– Komolyan gondolod ezt, Stiff?

– Igen, adjuk ki a földteleneknek. Olyanoknak, mint Sajba Gábor vagy Kis Bence, akik csak napszámból élnek, sőt, Kis Bence még nincstelen is.

– De hisz az lehetetlenség, földtelennek földet, vagy nincstelennek, akinek még saját háza sincs! – fakadt ki Gábor.

– Nekem sincs saját házam.

– Az más.

– Nekik van rá legnagyobb szükségük. Egyik napról a másikra élnek. Azonkívül ez a kettő rendes, dolgoz is, tudom, szoktak nekem dolgozni.

– Szó se lehet róla! – tiltakozott Józsi sógor.

– Nem hát! – csatlakozott hozzá Pető is.

A tanító, bár titkon rokonszenvezett Steve ötletével, közönyt színlelt. A többiek meg voltak rökönnyödvé, de tekintve, hogy Steve Gábor rokona volt, tartózkodtak véleményük kifejtésétől. Csak a pap mondta meg nyíltan, mit gondol.

– Nézd, fiam – kezdte kenetteljesen –, bevettünk az Egyháztanácsba, mert módos gazda vagy, és rendszeren látogatod Isten házáat, de mindjárt az első ülésen kifogásoltad, hogy csak tehetős tagjaink vannak, most pedig azzal állsz elő, hogy – itt megkeményítette a hangját – adjunk földet bérbe szegényeknek. Meg vagyunk döbbenve. Ez már sok! Hogy gondolod te ezt? Ki vagy te? Földműves vagy politikai agitátor? Idejössz, és ilyen újításokat akarsz bevezetni! Sajnálatos, hogy a földi javak nem egyenlően vannak elosztva, de ezen nem tudunk változtatni. Ez így van a Bűnbeesés óta, és így lesz az Utolsó Ítélet napjáig. Ezt Krisztus Urunk is elfogadta. A szegények is Isten teremtményei, testvéreink, ezért szeretjük és lehetősé-

geink szerint gyámolítjuk őket. De nem úgy, hogy földet adunk nekik bérbe, hogy terhet rakunk a vállukra, amit nem bírnának vinni. Mit csinálnának ők a földdel? Nem becsülnék meg, és nem is művelnék megfelelően, nem trágyáznák, hiszen nincsenek állataik. Annyit se teremne nekik, amennyiből kifizethetnék a bérletet, csak adósságba vernék magukat. Ez nem Amerika, itt nem lehet mindent! Itt szabályok, korlátok vannak, amiket nem hághatunk át. Azonkívül a szegény könnyelmű is. Nem tudja, mi a felelősség, nem szerzett vagyont, nem tanulta meg. Olyan, mint a gyerek, éretlen, meggondolatlan, még magamagától is védenünk kell. Isten országában, persze, majd másként lesz. Ott nem lesznek társadalmi különbségek, de itt a földön vannak, és azokat figyelembe kell venni. Aki nem veszi, vagy úgy tesz, mintha nem lennének, az vétkezik, bűnt követ el, mert ez is Isten akarata, a földi rend, éppúgy, mint az égi, ahol majd üdvözülnek azok, akik nem vétkeztek, vagy vétkeztek ugyan, de jó útra tértek, mert megbánták bűneiket. Úgyhogy szállj magadba, fiam, verd ki a fejedből ezt demokráciásdit, mert nem csak a szegényeknek ártasz vele, de nekünk is, magadnak is, legyél jó magyar, és ne vétkezz tovább!

Steve-et meglepte ez a gyanúsítás, érvelés, de nem akarta tovább élezni a helyzetet, és nem szállt vitába a pappal, csak ennyit jegyzett meg kimérten:

– Remélem, atyám, hogy amit a szegényekről mondott, az az egyéni véleménye, és földbérlethez való juttatásukat csak ön tekinti bűnnek.

– Nem. Mindenben, így ebben is az Egyház álláspontját képviselem – felelte a pap. Eddig nyugodt volt, de most ingerült lett a feltételezéstől, hogy ő olyan szabadságot engedne magának, hogy valamiről másként gondolkodik, mint az Egyház.

– Elszomorít, ha így van.

Gondolkodott, mondjon-e még mást is, van-e értelme. Nem hitte, de mégis hozzátette:

– Egyébként rémeket lát. Dehogyan akarom én megváltoztatni a fennálló rendet. Távol áll tőlem. De kirívó, hogy az Egyháztanácsban kizárólag jómódúak vannak, ami meg a maradék két holdat illeti, csak azt javasoltam, amit a józan ész diktál.

– Nem, nem, fiam, tévúton jársz. Tarts önvizsgálatot, várlak pénteken a gyóntatószékben.

Steve erre nem mondott semmit.

– Akkor kié lesz az a két hold? – kérdezte a tanító.

Senki nem jelentkezett.

Gábor és a többi nem mindent értett abból, ami elhangzott, de azt felfogták, hogy Steve-et súlyos dologgal gyanúsítja a pap, és ettől megszeppentek. Elvetették a javaslatát, de egyszersmind sajnálták is őt.

– De esperes úr, a Stiff nem úgy gondolta azt – vette védelmébe Gábor.

– Nem? Hát hogy? – fortyant fel a pap.

– Úgy, ahogy most mondta.

– Hisz ugyanazt mondta megint. De hagyjuk. Én figyelmeztettem. Nem érek rá tovább, fejezzék be, amit elkezdtek. Tehát kinek adják azt a két holdat?

Más napirendi pont nem lévén, befejezték, végeztek a bérletüggyel. Az egyik hold az övé lett, a másik Józsi sógoré. De a hangulat nyomott maradt, csak azután

oldódott, hogy a pap távozott. Most már nevetgéltek is, mialatt másról beszélgettek. Amikor meg végül szétszéledtek, olyan volt, mintha mi sem történt volna. Már csak Steve gondolt rá hazafelé menet, de őt is inkább gazdatársai reakciója foglalkoztatta, nem a papé.

